

۱۶۱۳۹
۱۳۹۱/۱۶۳۰

شهرسازی معاصر ایران

۱۳۹۲ - ۱۳۴۲

www.ketab.ir

تألیف

دکتر سید محمدعلی کامروا

شماره مسلسل ۱۱۴۱۷

شماره انتشار ۲۷۳۹

انتشارات دانشگاه تهران

سرشناسه	: کامروا، سیدمحمدعلی، ۱۳۲۴-
عنوان و نام پدیدآور	: شهرسازی معاصر ایران ۹۲-۱۳۴۲/محمدعلی کامروا.
وضعیت ویراست	: [ویراست ۱].
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۲۶۲ ص.؛ مصور، جدول، نمودار.
فروست	: انتشارات دانشگاه تهران؛ شماره انتشار ۲۷۳۹.
شابک	: 978-964-03-6022-4
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: چاپ دهم.
یادداشت	: عنوان دیگر: شهرسازی معاصر ایران ۱۳۴۲-۱۳۹۲.
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۲۴۱]-۲۴۳.
عنوان دیگر	: شهرسازی معاصر ایران ۱۳۴۲-۱۳۹۲.
موضوع	: شهرسازی-- ایران -- تاریخ
موضوع	: شهرسازی-- ایران -- طرح و برنامه‌ریزی
شناسه افزوده	: دانشگاه تهران. مؤسسه انتشارات. University of Tehran. Press.
رده‌بندی کنگره	: ۱۶۹/ک ۱۹ الف HT
رده‌بندی دیویی	: ۳۰۷.۴۰۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۴۴۷۱۹

این کتاب مشمول قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان است. کتب این کتاب به هر روش اعم از فتوکپی، ریسوگرافی، تهیه فایل‌های pdf، لوح فشرده، بازنویسی در وبلاگ‌ها، سایت‌ها، مجله‌ها و کتاب، بدون اجازه کتبی ناشر مجاز نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود و تمامی حقوق برای ناشر محفوظ است.
(این کتاب با کاغذ حمایتی به چاپ رسیده است.)

عنوان: شهرسازی معاصر ایران ۱۳۴۲-۱۳۹۲
تألیف: دکتر سید محمدعلی کامروا
نوبت چاپ: دهم
تاریخ انتشار: ۱۴۰۱
شمارگان: ۲۰۰ نسخه
ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران
چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مؤلف است»

بها: ۱,۵۰۰,۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرش مقدم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

پست الکترونیک: press@ut.ac.ir - تارنما: <http://press.ut.ac.ir>

بخش و فروش: تلفکس ۸۸۳۳۸۷۱۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست

- پیشگفتار چاپ پنجم ز
- پیشگفتار چاپ چهارم ش
- پیشگفتار چاپ سوم ض
- پیشگفتار چاپ دوم ظ
- پیشگفتار چاپ اول ق
- مقدمه ۱
- الف- دیدگاه کالبدی ۱
- ب- دیدگاه اقتصادی ۴
- ج- دیدگاه جامعه‌شناسی ۷
- د- دیدگاه مدیریت و تصمیم‌گیری ۹
- هـ- دیدگاه زیست‌محیطی ۱۱
- شهر بعنوان یک سیستم ۱۲
- فصل اول - شهرسازی قبل از انقلاب اسلامی ۱۷
- الف- دوره قاجار، از نهضت مشروطیت تا انقراض قاجار ۱۷
- ب- دوره پهلوی اول (۱۳۲۰-۱۳۰۰) ۱۸
- تجربه نوسازی همدان در دوره پهلوی اول ۲۳
- فصل دوم - شهرسازی در ایران - قبل از انقلاب اسلامی ۲۷
- ۱-۲- زمینه تاریخی ۲۷
- ۲-۲- زمینه سیستم شهر در ایران از شروع برنامه ریزی شهری تا انقلاب اسلامی (۱۳۴۲ تا ۵۷) ۳۲
- ۳-۲- ساختار سیستم شهر در ایران - قبل از انقلاب اسلامی ۴۰
- ۱-۳-۲- شهر نشینی ۴۰
- ۲-۳-۲- شهرسازی قبل از انقلاب اسلامی ۴۳

۴۸.....	۱-۲-۳-۲- طرح جامع مشهد
۵۱.....	۲-۲-۳-۲- طرح جامع شیراز
۵۳.....	۳-۳-۲- شهرداری و مدیریت شهری- قبل از انقلاب اسلامی
۵۸.....	۴-۲- سیستم شهر در ایران - قبل از انقلاب اسلامی
۵۸.....	۱-۴-۲- مقایسه سیستم شهر در ایران با کشورهای غربی
۶۴.....	۲-۴-۲- رفتار سیستم شهر - ارزش‌ها و گرایش‌ها
۶۵.....	۳-۴-۲- رابطه مدیریت شهر با کالبد شهر
۶۶.....	۴-۴-۲- رابطه جامعه شهری با کالبد شهر
۶۹.....	فصل سوم - تحولات شهر سازی در ایران
۶۹.....	۱-۳- شهرسازی معاصر- قبل از انقلاب اسلامی
۶۹.....	۱-۱-۳- پنجساله اول : ۱۳۴۲ تا ۴۷
۷۰.....	۲-۱-۳- پنجساله دوم : ۱۳۴۸ تا ۵۲
۷۱.....	۳-۱-۳- پنجساله سوم : ۱۳۵۳ تا ۵۷
۷۲.....	۲-۳- زمینه سیستم شهر در ایران - قبل از انقلاب اسلامی
۷۲.....	۱-۲-۳- خدمات و رفاه شهری
۷۵.....	۲-۲-۳- بخش مسکن
۷۷.....	۳-۲-۳- مجموعه مسکونی اکباتان
۸۱.....	فصل چهارم - شهرسازی در ایران - بعد از انقلاب اسلامی
۸۱.....	۱-۴- انقلاب اسلامی
۸۳.....	۲-۴- مشروعیت مدیریت شهری
۸۷.....	۳-۴- ساختار سیستم شهر بعد از انقلاب اسلامی
۸۷.....	۱-۳-۴- زمینه سیستم شهر در دوره ۱۳۵۷ تا ۶۲
۸۹.....	۲-۳-۴- جامعه شهری در دوره ۱۳۵۷ تا ۶۲
۹۴.....	۳-۳-۴- کالبد شهری در دوره ۱۳۵۷ تا ۶۲
۹۸.....	۴-۳-۴- مدیریت شهری در دوره ۱۳۵۷ تا ۶۲
۱۰۱.....	۵-۳-۴- رفتار سیستم شهر در دوره ۱۳۵۷ تا ۶۲
۱۰۴.....	۴-۴- ساختار سیستم شهر در دوره ۱۳۶۲ تا ۶۷
۱۰۴.....	۱-۴-۴- زمینه سیستم شهر در دوره ۱۳۶۲ تا ۶۷

- ۱۰۵..... ۲-۴-۴- جامعه شهری در دوره ۱۳۶۲ تا ۶۷
- ۱۰۶..... ۳-۴-۴- کالبد شهری در دوره ۱۳۶۲ تا ۶۷
- ۱۱۳..... ۴-۴-۴- مدیریت شهری در دوره ۱۳۶۲ تا ۶۷
- ۱۲۲..... ۵-۴-۴- رفتار سیستم شهر در دوره ۱۳۶۲ تا ۶۷
- ۱۲۵..... ۵-۴- ساختار سیستم شهر در دوره ۱۳۶۷ تا ۷۲
- ۱۲۵..... ۱-۵-۴- زمینه سیستم شهر
- ۱۲۶..... ۲-۵-۴- جامعه شهری در دوره ۱۳۶۷ تا ۷۲
- ۱۲۷..... ۳-۵-۴- کالبد شهری در دوره ۱۳۶۷ تا ۷۲
- ۱۳۱..... ۴-۵-۴- مدیریت شهری در دوره ۱۳۶۷ تا ۷۲
- ۱۳۱..... ۱-۴-۵-۴- طرح و برنامه
- ۱۳۶..... ۲-۴-۵-۴- تشکیلات
- ۱۳۸..... ۳-۴-۵-۴- مشروعیت
- ۱۴۰..... ۵-۵-۴- طرح خیابان نواب
- ۱۴۷..... ۶-۵-۴- رفتار سیستم شهر در دوره ۱۳۶۷ تا ۷۲
- ۱۵۰..... ۶-۴- ساختار سیستم شهر در دوره ۱۳۷۲ تا ۷۷
- ۱۵۰..... ۱-۶-۴- زمینه سیستم شهر در دوره ۱۳۷۲ تا ۷۷
- ۱۵۲..... ۲-۶-۴- جامعه شهری در دوره ۱۳۷۲ تا ۷۷
- ۱۵۳..... ۳-۶-۴- کالبد شهری در دوره ۱۳۷۲ تا ۷۷
- ۱۵۵..... ۴-۶-۴- مدیریت شهری در دوره ۱۳۷۲ تا ۷۷
- ۱۵۶..... ۵-۶-۴- رفتار سیستم شهر در دوره ۱۳۷۲ تا ۷۷
- ۱۵۸..... ۷-۴- سیستم شهر در دوره ۱۳۷۷ تا ۸۲
- ۱۵۸..... ۱-۷-۴- زمینه سیستم شهر در دوره ۱۳۷۷ تا ۸۲
- ۱۵۹..... ۲-۷-۴- جامعه شهری در دوره ۱۳۷۷ تا ۸۲
- ۱۶۲..... ۳-۷-۴- کالبد شهری در دوره ۱۳۷۷ تا ۸۲
- ۱۶۵..... ۱-۳-۷-۴- حمل و نقل شهری
- ۱۶۸..... ۴-۷-۴- مدیریت شهری در دوره ۱۳۷۷ تا ۸۲
- ۱۷۴..... ۵-۷-۴- رفتار سیستم شهر در دوره ۱۳۷۷ تا ۸۲
- ۱۷۵..... ۸-۴- سیستم شهر در دوره ۱۳۸۲ تا ۸۷
- ۱۷۵..... ۱-۸-۴- زمینه سیستم شهر در دوره ۱۳۸۲ تا ۸۷

- ۱۷۷..... ۲-۸-۴- جامعه شهری در دوره ۱۳۸۲ تا ۸۷
- ۱۸۴..... ۳-۸-۴- کالبد شهری در دوره ۱۳۸۲ تا ۸۷
- ۱۸۹..... ۴-۸-۴- مدیریت شهری در دوره ۱۳۸۲ تا ۸۷
- ۱۹۰..... ۱-۴-۸-۴- تاسیس استان البرز
- ۱۹۲..... ۲-۴-۸-۴- طرح جامع شهر تهران
- ۲۰۰..... ۳-۴-۸-۴- مسکن
- ۲۰۱..... ۵-۸-۴- رفتار سیستم شهر در دوره ۱۳۸۲ تا ۸۷
- ۲۰۲..... ۹-۴- سیستم شهر در دوره ۱۳۸۷ تا ۹۲
- ۲۰۲..... ۱-۹-۴- زمینه سیستم شهر در دوره ۱۳۸۷ تا ۹۲
- ۲۰۳..... ۲-۹-۴- جامعه شهری در دوره ۱۳۸۷ تا ۹۲
- ۲۰۴..... ۳-۹-۴- مسکن، آزمون مجدد آموزه های ناکام قبلی
- ۲۰۶..... ۴-۹-۴- کالبد شهری در دوره ۱۳۸۷ تا ۹۲
- ۲۰۸..... ۵-۹-۴- مدیریت شهری در دوره ۱۳۸۷ تا ۹۲
- ۲۰۸..... ۱-۵-۹-۴- انتقال پایتخت
- ۲۱۱..... فصل پنجم - رفتار سیستم شهر بعد از انقلاب اسلامی - ارزش ها و گرایش ها
- ۲۱۱..... ۱-۵- ارکان سیستم شهر
- ۲۱۱..... ۱-۱-۵- مدیریت شهری
- ۲۱۲..... ۲-۱-۵- جامعه شهری
- ۲۱۳..... ۳-۱-۵- کالبد و الگوهای توسعه کالبدی شهری
- ۲۱۴..... ۴-۱-۵- ارزش ها و گرایش ها
- ۲۱۸..... ۲-۵- چالش های موجود در مدیریت شهری
- ۲۲۰..... ۱-۲-۵- ضرورت تغییر نظام مدیریت شهری
- ۲۲۱..... ۲-۲-۵- انواع مدیریت شهری
- ۲۲۱..... ۳-۲-۵- مدیریت یکپارچه شهری
- ۲۲۴..... ۴-۲-۵- الگوی چهارقطبی در مدیریت شهری بجای الگوی دو قطبی مرسوم
- ۲۲۶..... ۵-۲-۵- عوامل اصلی در مدیریت یکپارچه شهری
- ۲۲۷..... فصل ششم - جمع بندی
- ۲۲۷..... ۱-۶- پنجساله اول ۱۳۴۲ تا ۴۷

۲۲۸.....	۲-۶- پنجساله دوم ۱۳۴۷ تا ۵۲
۲۲۸.....	۳-۶- پنجساله سوم ۱۳۵۲ تا ۵۷
۲۲۸.....	۴-۶- پنجساله چهارم ۱۳۵۷ تا ۶۲
۲۲۹.....	۵-۶- پنجساله پنجم ۱۳۶۲ تا ۶۷
۲۳۲.....	۶-۶- پنجساله ششم ۱۳۶۷ تا ۷۲
۲۳۳.....	۷-۶- پنجساله هفتم ۱۳۷۲ تا ۷۷
۲۳۵.....	۸-۶- پنجساله هشتم ۱۳۷۷ تا ۸۲
۲۳۵.....	۹-۶- پنجساله نهم ۱۳۸۲ تا ۸۷
۲۳۶.....	۱۰-۶- پنجساله دهم ۱۳۸۷ تا ۹۲
۲۳۸.....	۱۱-۶- سخن پایانی
۲۴۱.....	منابع

www.ketab.ir

بسم الله الرحمن الرحيم

منت خدای را که توفیق اتمام کتاب بررسی پنجاه سال شهرسازی معاصر ایران (۱۳۴۲ - ۱۳۹۲) را عنایت فرمود. نگاهی به شهرسازی معاصر ایران در این دوره نشان می‌دهد که شهرسازی در ایران، بعد از مشروطیت از سیر تاریخی و طبیعی خود به طفیلی جهان بینی اروپا به نام مدرنیته تبدیل شد که مرجع اصلی این جهان بینی‌ها فرانسه و انگلیس بود. بعد از کودتای سال ۱۳۲۲ با تغییر مراجع جهان بینی از اروپا به آمریکا، ایران نیز ناگزیر به تغییر راهبردها و سیاست‌های اخیری از جمله شهرسازی و شهرنشینی شد. بدلیل سابقه‌ی مستمر چند هزار ساله و عمیق تمدن در ایران تغییرات فرمایشی و زود گذار در تمدن و فرهنگ در سطح جامعه باقی ماند و نه توانست ریشه دار شود. بزرگ‌ترین دلیل برای اثبات این نظریه وقوع انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ بود، انقلابی که از پایه و اساس، انقلابی شهری بود. ولی جامعه شهرسازان در ایران که اکثر نزدیک به تمام آنها تحصیل‌کردگان اروپا و آمریکا بودند قدر این توفیق را ندانستند و به رونویسی طرح‌های جامع و تفصیلی قبل از انقلاب اسلامی ادامه دادند در حالی که رابطه‌ی مغز متفکر جهان بینی غرب - یعنی دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی آمریکایی و اروپایی - با عوامل اجرایی در ایران بطور کلی و سازمان برنامه و بودجه بطور خاص قطع شده است و جایگزینی برای آن تهیه نشده است. نتیجه تلاش‌های متفرق و پراکنده و غیر مستمر و بدون برنامه‌ای فکر شده است. همان طور که سهراب سپهری گفته:

چشم‌ها را باید شست
جور دیگر باید دید

امید است متفکران دلسوزی که ضمن داشتن علاقه به ریشه‌های عمیق شهرنشینی و شهرسازی در ایران، کاوشگر افق‌های آینده برای تعالی این ملت هستند، با هم‌اندیشی، راه برون رفت از این چرخه عبث را یافته و ارایه دهند. اینشالله...

خرداد ۱۳۹۵ - دکتر سید محمد علی کامروا